

Sluttelig foretoges afstemning vedrørende forslag til lov om ændring af lov om boligbyggeri af 1967.

Ændringsforslaget, § 1, således ændret, og § 2
vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til sikring af borgernes frihed og fred [af Poul Dam m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. II) findes i tillæg A. sp. 1207, fremsættelsen i tidenden sp. 492).

Sagen sættes til forhandling.

Justitsministeren (Thestrup): I bemærkningerne til det foreliggende forslag henvises til det forslag til folketingsbeslutning om sikring af privatlivets fred og den enkelte borgers demokratiske rettigheder, som i første samling blev fremsat af medlemmer af det radikale venstres folketingsgruppe. Der var ved førstebehandlingen bred tilslutning til, at de problemer, som forslaget tog op, burde underkastes en grundig undersøgelse i et folketingsudvalg. Det udvalg, der derefter blev nedsat, stillede forskellige spørgsmål til justitsministeren, men på grund af valget nåede disse spørgsmål aldrig at blive besvaret. Justitsministeriet har imidlertid fortsat arbejdet med spørgsmålene, selv om udvalgsarbejdet blev afbrudt.

Regeringen er enig med forslagsstillerne i, at folketinget bør have lejlighed til at fortsætte arbejdet med disse meget betydningsfulde problemer. Vi er derfor indstillet på, at debatten i dag bør resultere i nedsættelsen af et nyt folketingsudvalg. Jeg tror ikke, det vil være heldigt på nuværende tidspunkt at søge at angive, hvorledes de enkelte problemer bør løses. For mig at se

er det væsentlige i denne sag, at vi får sat et grundigt undersøgelsesarbejde i gang. Jeg skal derfor indskrænke mig til nogle få bemærkninger om de enkelte punkter i det fremsatte forslag.

Forslagets punkter 1 og 2, forstår jeg, tager bl. a. sigte på den virksomhed, der udføres af politiets efterretningstjeneste. Derimod må man vel gå ud fra, at der ikke tænkes f. eks. på indsamling af statistiske oplysninger eller på kontrol med politiets bistand ved behandlingen f. eks. af familieretlige sager.

Med hensyn til politiets efterretningstjeneste kan jeg sige, at regeringen straks efter sin tiltræden har taget spørgsmålet om efterretningstjenestens registreringsvirksomhed op til overvejelse, og at jeg har haft et møde med det udvalg, der fører tilsyn med efterretningstjenestens registreringer og videregivelse af oplysninger. Overvejelserne er ikke afsluttet, men jeg er indstillet på til sin tid og i det omfang, det af sikkerhedshensyn er forsvarligt, over for det udvalg, der nedsættes, at redegøre for drøftelserne med kontroludvalget og for resultatet af regeringens overvejelser.

Punkt 1 tager måske også sigte på politiets registrering af straffe. Bestemmelsen om, hvilke oplysninger om tidligere straffe politiet må give, findes som bekendt i et cirkulære af 1962. Jeg er naturligvis villig til at drøfte spørgsmålet om en revision af disse regler med udvalget.

Om forslaget punkt 3, der vedrører oplysningsbureauerne, skal jeg blot sige, at det under den tidligere debat blev stillet i udsigt, at det materiale, som justitsministeriet har indsamlet, kunne indgå i folketingsudvalgets overvejelser; det er en selvfølge, at dette stadig kan ske. Selv om jeg som tidligere nævnt ikke finder det rigtigt i dag nærmere at gå ind på, hvorledes de enkelte problemer skal løses, mener jeg dog at burde fremhæve, at tanken om et almindeligt forbud mod enhver oplysningsbureauvirksomhed ikke er realistisk.

Punkt 4 i forslaget vedrører de oplysninger, der må indhentes i forbindelse med ansættelse af personale. Justitsministeriet har på foranledning af det tidligere folketingsudvalg fremskaffet en række skemaer, der anvendes ved ansættelse i offentlig tjeneste, og det er min opfattelse, at dette materiale

[Justitsministeren.]

vil kunne danne et nyttigt udgangspunkt for spørgsmålets videre behandling. Hvad ansættelse i privat tjeneste angår, da forekommer det mig meget tvivlsomt, hvor vidt man kan gå, og hvor vidt man bør gå.

Forslagets punkt 5 og punkt 6 vedrører hemmelig optagelse af tale eller billeder. Som det blev oplyst under den tidligere debat, behandles spørgsmålet herhjemme af straffelovrådet, og der er også et nordisk samarbejde i gang for at løse disse vanskelige problemer. Man bør efter min mening afvente udfaldet af disse overvejelser, inden man tager stilling. Det tidligere folketingsudvalg udbad sig en række detaljerede oplysninger om spørgsmålet, og disse oplysninger vil naturligvis kunne stilles til rådighed for det udvalg, der bliver nedsat.

Lad mig til slut sige, at regeringen fuldt ud deler forslagsstillernes interesse for opstilling af hensigtsmæssige beskyttelsesregler til værn for borgernes frihed og fred. Vi kan vel næppe på alle punkter blive enige om, hvorledes problemerne skal løses, men jeg ser frem til en saglig og grundig debat i det udvalg, der nedsættes.

K. Axel Nielsen: Dette forslag minder, som det allerede er sagt af justitsministeren, meget om et forslag fremsat af medlemmer af den radikale gruppe, et forslag, som var til første behandling den 15. november 1967, altså for kun godt 4 måneder siden. Jeg udtalte mig da i en anden egenskab ret udførligt om forslaget, og som man vel kan forvente, har jeg ikke skiftet opfattelse siden dengang. Mit partis daværende ordfører, hr. Kjeld Olesen, gav udtryk for meninger, som jeg både dengang og nu kan give tilslutning. Jeg henviser til Folketings-tidende 1967-68, 1. samling, sp. 1277-1316, hvor forhandlingerne findes refereret.

Jeg sagde til indledning, at det forslag til folketingsbeslutning, vi her behandler, minder meget om de radikales forslag, som vi behandlede i november. Ligheden er dog på adskillige punkter kun tilsyneladende. Begge forslag er delt op i 6 punkter, og begge forslag sonderer mellem to former for indgreb, nemlig for det første indgreb i privatlivet fra myndighedernes side og for det andet indgreb fra andre medborgeres side, muliggjort derved, at de seneste års

tekniske udvikling har gjort det muligt for enhver for små penge at erhverve apparater af forskellig art, hvormed man kan belure sine medmennesker, hvis man altså har lyst til det.

I øvrigt er der indholdsmæssigt betydelige forskelle mellem de to forslag til beslutning. SFs forslag går, så vidt jeg kan se, ikke ud på ophævelse af de såkaldte forkætrede hemmelige kartoteker, men stiller blot krav om, at der skal være lovhjæmmel til den registrering, der måtte finde sted. En sådan lovhjæmmel har vi formentlig allerede; i hvert fald er der ingen tvivl om, at folketinget har godkendt politiets efterretnings-tjenestes virksomhed. Når forslaget stiller forslag om, at der skal være parlamentarisk kontrol med politiets virksomhed bortset fra efterforskning af begærede forbrydelser, minder jeg om, dels at min forgænger som justitsminister, hr. Hans Hækkerup, stillede forslag om, at efterretningstjenestens registrering og videregivelse af oplysninger skulle underkastes tilsyn af et snævert udvalg af folketingsmedlemmer, men fik det forkastet, dels at politiets, altså også efterretningstjenestens, opgave jo ikke alene går ud på at efterforske begærede forbrydelser, men også at modvirke, at forbrydelser overhovedet begås.

Med hensyn til forslaget anden del, punkterne 3-6, om beskyttelse mod privates indgreb i medborgeres privatliv, kan jeg gentage, at mit parti er positivt interesseret i at undersøge, hvorvidt og hvorledes misbrug kan imødegås. Jeg synes dog, at forslaget går meget for vidt, når det vil indføre totalt forbud mod enhver form for oplysningsbureauvirksomhed. Må jeg i denne forbindelse bekræfte, hvad justitsministeren allerede har oplyst, at justitsministeriet har undersøgt disse bureauxs virksomhed, og at denne undersøgelse — så vidt jeg nu erindrer — gav til resultat, at der næppe er rimelig grund til at ændre gældende lovgivning.

Alt i alt kan jeg sige, at mit parti er tilfreds med, at de spørgsmål, som forslaget peger på, nu kan blive belyst og gennemdrøftet. Vi vil gerne medvirke hertil.

Hanne Budtz: Ja, interessen er stor for at værne borgernes frihed og fred og privatliv og de demokratiske interesser. Det radikale

[Hanne Budtz.]
 venstres forslag blev den 15. november sidste år behandlet her i det høje ting med stor grundighed og fik en særdeles positiv modtagelse på langt de fleste områder også fra det konservative folkepartis side. Umiddelbart forinden havde mit parti foretaget en undersøgelse af disse spørgsmål og var fremkommet med en udtalelse om privatlivets fred, og nu fremsætter socialistisk folkeparti et forslag til folketingsbeslutning, det kaldes: forslag om foranstaltninger til sikring af borgernes frihed og fred, og til trods for nogenlunde ensartede overskrifter kan der jo nok være forskelligt indhold og sigte i de to forslag.

Det konservative folkepartis ønske om at værne borgerne mod uberegtigede indgreb fremgår af de tidligere forhandlinger og som sagt også af det initiativ, vi har taget med hensyn til vores tidligere udtalelse.

Almindelige programudtalelser om borgernes, om individets, frihed er det nok let at blive enig om, men konkret må det nu på de enkelte områder afvejes i hvilket omfang den enkeltes frihed må begrænses af hensyn til de mange, af hensyn til naboen, af hensyn til samfundet. Og vi må jo på mange områder begrænse den enkeltes frihed, for at vi alle kan være i fred.

Den sidste del af forslaget 6 punkter angår jo brug eller rettere misbrug af de nye tekniske apparater, der kan aflytte og affotografere, uden at de pågældende personer selv er vidende om det; det er en gentagelse af det tidligere forslag; vi er helt enige derom; og vi har da også tidligere i vores udtalelse givet udtryk for, at der bør fastlægges strafansvar, erstatningspligt, eventuelt bod, for personer, der benytter skjulte kameraer, båndoptagelser o. lign. til at belure andre personers private forhold, og at lovgivningsmagten bør forbyde anvendelsen af båndoptagelser o. lign. som bevismateriale i civile retssager, også vedrørende samtaler, hvor en af parterne har optaget den andens udtalelse, men den anden har ikke været klar over det. Lovgivningsmagten bør fastsætte regler for, i hvilke tilfælde skjulte båndoptagelser må benyttes som bevismidler i kriminelle retssager, og også tage stilling til, under hvilken kontrol optagelserne da skal finde sted.

Spørgsmålet — det er meget vigtigt —

om oplysninger i forbindelse med antagelse af personale må vi nøjere drøfte; oplysninger må naturligvis ikke misbruges, det er klart, men der er vel nok stillinger; hvor der kan være rimelighed i, at man kræver ganske særlige kvalifikationer; og hvor en arbejdsgiver kræver nogle oplysninger; når det så forudsættes, at den pågældende ansøger til stillingen er klar over, at der ønskes oplysninger, ja, så er der formentlig ikke nogen, der kan have noget imod det. Men vi har været meget inde på i vores tidligere udtalelser, at man selvfølgelig ikke må komme ind på den praksis, at arbejdsgivere må aflytte eller affotografere deres funktionærer og arbejdere; når de ikke selv er klar over det, og det er klart, at det er noget, vi må prøve at bringe ind under kontrol.

Med hensyn til spørgsmålet om de private oplysningsbureauer er jeg enig i, hvad der er sagt af den foregående ærede taler, vi har også tidligere været inde på det, og der er givet disse oplysninger om justitsministeriets undersøgelser.

Endelig er der — men det er også det, der er nævnt først i forslaget — en af socialistisk folkepartis mærkesager, kan man vist sige, nemlig kartotekerne til brug for efterretningstjenesten. Jeg kan helt henholde mig til, hvad justitsministeren netop har givet udtryk for. Det er jo et spørgsmål, der for øvrigt har været behandlet talrige gange her i tinget, det har været meget, meget grundigt belyst, og jeg kan ikke tænke mig, at mit parti vil ændre stilling i selve det principielle. Men jeg er tilfreds med de udtalelser, ministeren er fremkommet med med hensyn til at se nærmere på og nærmere drøfte kontroludvalgets arbejde.

Om forslaget vil jeg i øvrigt blot bemærke, at det selvfølgelig berører uhyre vigtige områder, når det drejer sig om så omfattende et emne som borgernes frihed og fred; men trods alt kan man sige, at der alligevel er mange emner, der er udeladt. Jeg vil gerne henlede opmærksomheden på, hvor meget det har ligget det konservative folkeparti på sinde at få et emne belyst, som berører borgerne umådelig meget, nemlig udsendelserne i de vigtige medier radio og fjernsyn, og gøre opmærksom på, at vi jo har ønsket, at man skulle have mulighed for at få gengivelse af, hvad der er udsendt i Danmarks radio, når der er en særlig inter-

[Hanno Budtz.]

esse deri, således at Danmarks radio skulle forpligtes til at bevare båndoptagelser og andre former for gengivelse af radio- og TV-udsendelser. Jeg vil også her lægge vægt på ved lejlighed at få en lovgivning, der klart tager stilling til spørgsmålet om ansvaret for udsendelserne i radio og fjernsyn.

Men forslaget prætenderer jo også blot, som det fremgår af bemærkningerne, at være en slags huskeseddel, og det er jo meget beskedent i sig selv, at det bemærkes. Jeg kan da blot bekræfte, at vi fortsat er villige til at gå ind i et positivt arbejde på ethvert område, der kan være egnet til at beskytte borgernes og privatlivets fred.

ib Thyregod: Det er allerede nævnt, at det forslag fra socialistisk folkeparti, som her foreligger til behandling, tilsyneladende svarer til det forslag, som det radikale parti tidligere har fremsat. Men ser man nøjere på disse to forslag og gennemgår dem, vil man se, at forslaget her i virkeligheden går langt videre på en række punkter, og efter min opfattelse går det for vidt; det bærer præg af ikke at være tilstrækkelig gennemtænkt på forskellige punkter, som nævnes, og jeg skal blot kort komme ind på dette ved gennemgang af de forskellige punkter.

Principielt vil jeg sige, at det berører et meget vigtigt problem, dette med privatlivets fred eller, som det siges, borgernes frihed og fred, og det er et område, som kun i begrænset omfang har været gjort til genstand for lovgivning. Vi har jo straffelovens regler, vi har andre bestemmelser, f. eks. presseloven og presselovens berigtigelsesinstitut, men der er områder her, som der også peges på, som savner lovgivning, og som derfor har været genstand for en sagkyndig behandling, f. eks. på det nordiske juristmøde, på et møde i International Commission of Jurists i Stockholm for nylig og endvidere også ved behandling i Nordisk Råd. Det er altså både vigtige og komplicerede områder, som man her kommer ind på med disse punkter, men man berører

kun en del af de problemer, som kommer ind under det, man kan betegne som privatlivets fred.

Det første punkt i forslaget vedrører problemet om de såkaldte kartoteker. Vi har i sin tid, i 1964, haft en debat, hvor vi behandlede disse spørgsmål, og hvor vi samtidig nedsatte dette kontroludvalg, som skulle føre kontrol med disse kartoteker og påse, at de ikke blev misbrugt. Der var bred enighed om, at det af sikkerhedsmæssige grunde var nødvendigt, at man havde denne efterretningstjeneste, og dette synspunkt har vi stadig, men vi mener på den anden side også, det kan være rigtigt, at man fortsat overvejer spørgsmålene: er der den tilstrækkelige kontrol? Er der misbrugsmulighed? Det er et meget omfandligt område, vi kommer ind på, når vi behandler problemerne under punkt 1 og punkt 2 i forslaget.

Det tredje punkt i forslaget drejer sig om oplysningsbureauerne. Men ét er, at der skal føres en vis kontrol med oplysningsbureauerne, således som man tidligere har været inde på det i forskellige spørgsmål, et andet er, at man, som det siges her, vil forbyde enhver form for oplysningsbureauvirksomhed. Jeg ville betragte det som meget uheldigt, hvis det skulle blive gennemført, idet det er givet, at oplysningsbureauer opfylder en samfundsmæssig funktion inden for erhvervslivet. Jeg behøver blot at nævne de mange tilfælde af kreditbedragerier, hvor det jo netop er vigtigt, at man får kendskab til, at det er personer, som er insolvente, der optræder; i mange tilfælde vil de jo optræde, som om de var særdeles velhavende, og derigennem ville de have mulighed for at udøve bedragerier, hvis der ikke netop var den kontrolmulighed, som findes gennem oplysningsbureauernes virksomhed. Det er derfor nødvendigt, at vi har disse muligheder for at forhindre berigelsesforbrydelser, som ellers ville komme i større omfang, end det sker i øjeblikket. Dette forhindrer naturligvis ikke, at der kan forekomme tilfælde, hvor oplysnings-

[Ib Thyregod.]

bureauernes virksomhed har virket uheldigt, og det kan være et spørgsmål, om alle oplysningsbureauer i alle retninger virker, som de skal. De spørgsmål kan man naturligvis se nærmere på.

Punkt 4 angår spørgsmålet om ansættelse af personale. Men medens det radikale forslag her alene angik spørgsmålet om ansættelse inden for det offentlige, og hvilke oplysninger det offentlige skulle have i forbindelse med ansættelse af personale, så siges det her, at man ønsker et forbud mod, at nogen i forbindelse med antagelse af personale videregiver, kræver eller skaffer sig oplysninger, der ikke vedrører en ansøgers uddannelse eller tidligere beskæftigelse. Det vil sige, at hvis dette blev gennemført, ville det være udelukket, at f. eks. en privat arbejdsgiver, når han ansatte en mand, kunne skaffe sig oplysninger på den ene eller anden måde om den pågældendes økonomi. Når man tænker sig, at man f. eks. skal ansætte en mand inden for en betroet stilling, måske som kasserer i en større virksomhed, så er dette punkt jo et problem af betydning, og der kan jo også være andre tilfælde, hvor man er nødsaget til simpelt hen at skaffe sig oplysninger, der går ud over dette område. Det er derfor urealistisk at gå så langt, for så vidt angår også de private arbejdsgivere. Og dertil kommer jo hele spørgsmålet om straffede personer, der ansættes i det offentlige tjeneste, et uhyre kompliceret spørgsmål, men som i hvert tilfælde ikke kan løses på den måde, at man simpelt hen forbyder, at det offentlige skaffer sig oplysninger om de pågældendes forhold.

Endelig kommer man i punkterne 5 og 6 ind på problemerne i forbindelse med det elektroniske lytteudstyr, hvor der er behov for en lovgivning, således som det også undersøges i øjeblikket, og problemerne vedrørende radioens og fjernsynets ansvar; dér peger jeg på det forslag, som vi tidligere har behandlet her i folketinget, hvorefter man skulle sørge for, at radio og fjernsyn sikrede sig båndoptagelser af de forskellige udsendelser med henblik på ansvarsspørgsmålet. Spørgsmålet behandles i Nordisk Råd, men vi har også her i et folketingsudvalg beskæftiget os indgående med dette forslag. Det var jo et forslag, der blev

fremSAT af den nuværende boligminister, som dengang var ordfører for det konservative folkeparti i dette spørgsmål. Der er behov for ansvarsregler inden for fjernsyn og radio, på samme måde som det findes inden for pressen. Man kan sige, at inden for pressen findes der regler, men inden for fjernsyn og radio er der i virkeligheden ikke faste regler vedrørende spørgsmålet om ansvar. Og dermed kan man også komme ind på andre problemer i forbindelse med radio- og fjernsynsudsendelser, bl. a. de såkaldte skjulte optagelser, hvor jeg jo tror, man følger den praksis, at normalt får de pågældende kendskab til, at optagelsen har fundet sted, efter at det er sket, og de giver deres tilladelse til, at denne optagelse bringes. Men det er klart, at dette problem, herunder spørgsmålet om radioens og fjernsynets ansvar, har betydning og bør tages op til løsning i forbindelse med behandlingen i øvrigt af spørgsmålet, både den, der har fundet sted her i folketinget, og den, som i øjeblikket foretages af straffelovrådet og i Nordisk Råd.

Jeg kan således gå ind for, at der ligesom i sidste folketingssamling nedsættes et udvalg til behandling af disse spørgsmål, men jeg finder, at man bør afvente den sagkyndige behandling af disse spørgsmål, før man træffer en endelig afgørelse.

Stinus: Det radikale venstres ordfører i dette spørgsmål, hr. Svend Haugaard, er forhindret i at være til stede i dag, og jeg skal derfor knytte nogle bemærkninger til forslaget.

Som det nævnes i forslagets bemærkninger, fremsatte det radikale venstre i folketingsårets første samling et forslag til folketingsbeslutning om sikring af privatlivets fred og den enkelte borgers demokratiske rettigheder. Dette forslag, som kun lige nåede frem til begyndende udvalgsbehandling før valget, står partiet fremdeles inde for, og vi nærer de bedste forhåbninger om, at synspunkterne deri vil blive fremmet, dels i form af administrative ændringer, dels på lovplan. Men vi takker naturligvis forslagsstillerne til det forslag, der behandles i dag, for påmindelsen, selv om vi nok skulle holde os aktive uden den. Men det er jo ikke skik, at et parti, der er medlem af regeringen, fremsætter forslag til folke-

[Stinus.]

tingsbeslutning; og til en endelig udarbejdelse af lovtekst kræves en del mere tid, end det har været muligt at få til rådighed siden den nye regerings dannelse.

Vi er enige i, at der er grund til både at opføre med den politiske registrering af borgere, der holder sig inden for grundlovens rammer, og at gennemføre ændringer i lovgivningen, som i højere grad kan sikre privatlivet. Beretningen om efterretningstjenestens næsten tragikomiske forsøg på udspionering af elever på Gjedved seminarium, dog med den alvorlige baggrund at det beviser, at dette uvæsen stadig fungerer til skade for den politiske frihed; er et nyt bevis på, at en helt gennemgribende ændring er påkrævet. At hærens efterretningstjeneste tilsyneladende arbejder på egen hånd for at få rejsende i østlandene til at aflægge beretning, gør sagen endnu alvorligere.

Men også den mindre politisk betonede krænkelse af privatlivet, som den kan finde sted med nærgående spørgeskemaer ved ansættelse og ved brug af elektroniske og fotografiske hjælpemidler, kræver en ændret lovgivning. Det radikale venstre er afgjort opmærksom på disse forhold og er indstillet på at finde en løsning.

Vi kan i øvrigt henvise til bemærkningerne, vi fremførte ved vort eget forslags behandling her i tinget den 15. november 1967. Men vi vil ikke undlade at gøre opmærksom på, at vi ved sammenligning af de to forslag finder det, vi her behandler, stillet af socialistisk folkeparti, lidt for bastant og usmidigt, og at vi mener, et forslag efter de retningslinjer, vi selv har fremført, har større muligheder for at nå frem til vedtagelse. Vi tager naturligvis gerne det ny forslag ind til behandling i udvalg.

Sigsgaard: Fru Hanne Budtz udtalte, som jeg også tror det blev udtalt fra konservativ side i november, da vi behandlede et noget lignende forslag stillet af de radikale, at det konservative parti naturligvis positivt ville medvirke til ethvert forslag, der kunne være med til at sikre borgernes frihed og fred. Jeg tror, det er nogenlunde korrekt gengivet, i hvert fald den mening, der lå i ordene.

Jeg må sige, som jeg vist også sagde sidst,

at det klinger hult i mine øren, når repræsentanter for forskellige af folketingets partier siger den slags og samtidig er varme tilhængere af de hemmelige kartoteker, af snageriet i hundredtusinder af borgeres privatliv. Brillerne og de blå skæg og de tilsyneladende uskyldige grossererkontorer er jo latterlige, og det er der mange, der kan se, men der er for få, der tænker over konsekvenserne. Vi har her i landet haft kartoteker i mange år, og mange af dem, der var opført i kartotekerne, endte jo i KZ-lejre under krigen. Kartoteker har det nemlig med at falde i hænder, som man bagefter kalder forkerte. Og man kunne jo stille det spørgsmål, men det får man nok aldrig besvaret: hvad skal egentlig de nuværende kartoteker bruges til? Ingen ved det. En ting er i hvert fald helt klart: de er sikkert ikke særlig velegnede til at finde spioner med; der findes andre og mere udspekulerede metoder.

Det forslag til folketingsbeslutning om privatlivets fred, som socialistisk folkeparti har fremsat, minder jo i mange henseender om de radikales forslag fra november 1967. Der er imidlertid en meget væsentlig forskel. I modsætning til det radikale forslag, så vidt jeg husker forslaget, tager SF-forslaget ikke direkte stilling til et så centralt spørgsmål som spørgsmålet om de hemmelige kartoteker, som jeg startede med at omtale. Derfor må jeg spørge, om det er ensbetydende med, at SF nu lægger mindre vægt på det problem end før — det kunne være af hensyn til samarbejdet med socialdemokratiet, jeg ved det ikke — men det ville da i hvert fald være ganske interessant at få det spørgsmål opklaret. Jeg må indrømme, at jeg blev lidt foruroligt over, at den i forvejen lille skare, der var imod de hemmelige kartoteker, nu måske er blevet endnu mindre, men jeg håber at blive beroliget, når hr. Poul Dam om lidt får ordet. Jeg vil da gerne i den forbindelse spørge, hvad begrundelsen er for, at man ikke går så vidt, som de radikale gjorde, og ikke går så vidt, som man i hvert fald i sin tid ønskede at gøre.

Også de radikales stilling i dag har jo interesse. Før valget erklærede de sig som ubetingede modstandere af kartotekerne. Ordforertalen her i dag kunne tyde på, at man opretholder det standpunkt; jeg ved

[Sigsgaard.]

dog ikke, om det kom tilstrækkelig klart frem, og hvis den radikale ordfører tager ordet her igen i dag, ville jeg være meget glad for en bekræftelse af, at man oprettholder den absolutte modstand imod de hemmelige kartoteker. I så fald forventer jeg, at der kommer et ændringsforslag til SF's forslag til beslutning fra udvalget.

Forskellige avismeddelelser kunne umiddelbart efter valget gøre én optimistisk, hvis man da ellers troede på dem. Jeg tror, det var i Information, man ret kort tid efter regeringsdannelsen kunne læse, at det var den nye regerings hensigt at afskaffe kartotekerne, men enten må jeg jo have læst forkert, eller også må avisen vel have skrevet forkert. Det ville jo være dejligt — det må jeg indrømme — hvis justitsministeren kunne bekræfte en sådan meddelelse, men jeg har altså desværre ikke megen tro på det. Men i den forbindelse vil jeg gerne understrege, at hvis det nu skulle være rigtigt, eller hvis det engang skulle vise sig at blive rigtigt, så bør man gå grundigt til værks. Det bør jo i så fald være alle politiske kartoteker, der skal fjernes. Man bør ikke beholde en lille rest, og man kan spørge i øvrigt, hvem der så skulle blive tilbage i et sådant reduceret kartotek. Man må også gå så grundigt til værks, at man husker hærens efterretningstjeneste og fremmedpolitiet, for der er jo en nær forbindelse mellem fremmedpoliti- og efterretningstjeneste; det var jeg inde på i november, og jeg synes, der er grund til at gentage, at der tilsyneladende findes et sådant nært samarbejde mellem efterretningstjenesten og fremmedpolitiet. Jeg nævnte dengang et eksempel, der kunne tyde i den retning, hvor en faglig gruppe havde besøgt et østeuropæisk land, og hvor en deltager ved hjemkomsten — han var udenlandsk statsborger — blev nøje udspurgt om sine rejsefællers gøren og laden under rejsen, og han blev udspurgt af fremmedpolitiet. Jeg gentager beretningen her for at minde det vistnok af SF i sin tid foreslåede kontrolorgan vedrørende politiets virksomhed eller det kontrolorgan, som man nu stiller forslag om, om, at man skal se meget nøje på fremmedpolitikets forhold.

Vor stilling til de hemmelige kartoteker er jo velkendt. Vi vil af med dem. De lægger

ved deres blotte tilstedeværelse en dæmper på trangen til at ytre sig, og det mærkes jo ikke alene på venstreflojen i de grupperinger, som er særlig udsat for registrering, men i hele befolkningen. Derfor er det simpelt hen i demokratiets interesse, at kartotekerne fjernes.

Men der eksisterer jo kartoteker af mange slags, og borgerne ved det. De kender de hemmelige kartoteker og oplysningsbureauernes virksomhed, personalekartoteker og meget andet. Den viden giver nogle mennesker en følelse af, at storebrors øjne kigger på dem dag og nat. En lærer, der underviser unge mennesker i 20-25 års alderen, fortæller mig, at hans elever er bange for stilleemner af alt for personlig karakter. Det hele skulle jo nødvendigvis i CIAs arkiv, har en elev udtalt. Hvis en sådan angst for åbent at tage stilling, åbent at erklære sig, breder sig til større dele af befolkningen, så er der jo gået noget meget væsentligt og værdifuldt tabt. Der er derfor grund til, at lovgivningsmagten griber ind over for den overhåndtagende kontrol med mennesker fra samfundets, fra erhvervslivets, fra ansættende myndigheders side.

Venstresocialisterne kræver først og fremmest de hemmelige kartoteker fjernet, men jeg er enig med SF i, at der bør indføres en parlamentarisk kontrol med politiets virksomhed i det hele taget. Et sådant kontrolorgan kunne jo passende som sin første opgave undersøge, hvad politiet ellers har af kartoteker bortset fra de hemmelige — de andre er jo altså også hemmelige, siden vi ikke kender til dem — dem, vi normalt kalder hemmelige.

For nogle år siden hævdede pressen, at sædelighedspolitiet førte kartoteker over alle homoseksuelle, hvad enten de havde overtrådt loven eller ej. Et enkelt eksempel på diskrimination af homoseksuelle har været fremme i debatten, det stammer fra 1964, da en homoseksuel tjener af sikkerhedsmæssige grunde ikke måtte servere for Khrustjöv. Under den store kartoteksdebat i 1964 blev det i øvrigt påvist, at også efterretningstjenesten interesserede sig for denne gruppe af medborgere. De skulle altså stå to steder, såvel hos sædelighedspolitiet som hos efterretningstjenesten. Jeg vil gerne spørge justitsministeren, om det stadig er tilfældet og hvorfor.

[Sigsgaard.] Men der er andre opgaver for det foreslåede kontrolorgan. Det bør f. eks. undersøge reglerne for optagelse i strafferegistrene. Er de rimelige? Og bliver lovovertræderne slettet efter et rimeligt tidsforløb? Endelig mener jeg, at det kontrolorgan, der her stilles forslag om, kunne blive et nyttigt klageorgan i tilfælde, hvor politiet overtræder sin beføjelse, og det forekommer jo som bekendt.

Som punkt 3 går SF-forslaget ind for forbud mod enhver form for oplysningsbureauvirksomhed, og jeg kan støtte dette krav, men hvis det ikke kan gennemføres, må minimumskravet være, at der gennemføres en lovgivning vedrørende den branche. En eventuel lov må give ganske bestemte regler for, hvordan disse bureauer må skaffe sig oplysninger og hvilke oplysninger der må videregives. Jeg fremhævede ved førstebehandlingen i november af det radikale venstres forslag, at et enkelt københavnsk bureau brugte mindre fine midler, idet man indhentede oplysninger ved at ringe til købmand og ismejeri og give sig ud for at være Danmarks Statistik.

Venstresocialisterne anser også forslaget punkt 4 for at være særdeles vigtigt. Her kræves det, at erhvervslivet nøjes med at skaffe sig oplysning om en ansøgers uddannelse eller tidligere beskæftigelse. I de senere år har der været en tendens til, at erhvervslivet vil vide stadig mere, før de ansætter en mand. Det giver sig udslag i de famøse ansøgningsskemaer, der rider det moderne samfund som en mare. Og det er jo helt utroligt, hvad der spørges om. En organisation, der hedder Danske Salgslederes Fællesråd, har 600 medlemmer. Organisationens medlemmer bruger hele 4 spørgeskemaer, når de ansætter folk, og man må i alt igennem 130 spørgsmål. Man har indtryk af, at salgslederne søger totalt at indkredse folk. Jeg kan kun nævne nogle enkelte spørgsmål her. F. eks.: Har De nogen sinde mistet Deres kørekort? Planlægger De Deres udgifter ved hjælp af et budget? Har De været i stand til at spare regelmæssigt op? Har De i dag kammeratskaber fra skoletiden? Hvad synes De selv er Deres bedste egenskaber? osv., osv. Efter min mening er den slags spørgemani uanstændig og burde forbydes ved lov. Her er vi ganske enige med forslagsstillerne.

Det er straks lidt vanskeligere at tage stilling til forslaget punkt 5. Alle mennesker træder jo lidt ved siden af en gang imellem, og vi har vel alle sammen et naturligt krav på, at vi ikke bliver fotograferet til presse eller TV i den slags situationer. I det hele taget mener VS, at det bør være strafbart at krænke privatlivet gennem båndoptagelser eller fotografering. Men forslaget punkt 5 er nok lidt uheldigt formuleret, for det hindrer vel på en måde pressen i at fungere. Den store edderkopsag blev optrævlet af pressen først og fremmest, ikke af politiet, og det samme gjaldt vel Albertiaffæren i sin tid; man kunne tænke sig, at pressen i opklaringen af den slags sager nødvendigvis må optage billeder, uden at den pågældende er vidende derom, og derfor tror jeg altså, at forslaget må omformuleres, sådan at der bliver plads til det dér.

Vi kan tilslutte os forslaget sidste punkt, der tager sigte på at hindre, at det moderne spionudstyr bliver almindeligt i Danmark, men når der i dette punkt kræves kontrol med indførsel, fremstilling og salg af elektronisk spionudstyr, er venstresocialisterne ikke tilfredse med ordet „kontrol“. Der må nok her ganske simpelt være tale om et forbud imod, at den slags ting kommer ind på det danske marked.

SF-forslaget tager ikke stilling til de oplysninger, som private firmaer allerede har i deres personalekartoteker. Og der har i pressen været meddelelser fremme, som viser, at personer er blevet alvorligt skadet af oplysninger, som firmaer allerede sidder inde med. Der var således en mand, der for en snes år siden fik ansættelse i et københavnsk firma. På ansøgningsskemaet fandtes rubrikken: sygdomme, og han angav i overensstemmelse med sandheden: gonorré. Han fik stillingen, og alt gik godt i 20 år, indtil en kontordame fik adgang til kartoteket. Hun plaprede løs og fortalte, at manden havde gonorré, og efterhånden blev tilstanden i firmaet fuldstændig uudholdelig for den pågældende, og han måtte tage sin afsked. Derfor var det måske rimeligt, at man udvidede forslaget med et punkt 7, f. eks. af følgende ordlyd: forbud mod, at et firma overhovedet opmagasinerer ældre oplysninger, der ikke vedrører en ansats uddannelse, tidligere beskæftigelse, løn- eller pensionsforhold.

[Sigsgaard.]

I øvrigt kan vi med disse bemærkninger anbefale forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Poul Dam): Jeg er i den yderst behagelige situation, at jeg kan takke alle ordførerne og ministeren for en meget venlig modtagelse af forslaget, i hvert fald af forslagets princip og det ønske, der ligger bag det, nemlig ønsket om, at der skal arbejdes videre med disse spørgsmål, som jo fra flere politiske partiers side er blevet rejst igennem de senere år.

Det er klart, at dette forslag ikke er, hvad man har kaldt tilstrækkelig gennemtænkt. Hvis vi havde tænkt disse ting tilstrækkeligt igennem, havde vi fremsat alle de lovforslag, der sigtes imod. Men det kan man nu engang ikke gøre, når man er et parti, som ikke har andel i regeringsmagten, og jeg har jo fornemmelsen af, at det også er ganske svært at komme hurtigt nok igennem med det, selv om man har regeringsmagten, fordi der selvsagt er et meget stort antal problemer i forbindelse med de spørgsmål, som her er berørt.

Justitsministeren nævnede, at den parlamentariske kontrol, som man foreslog, vel ikke skulle dreje sig om så forfærdelig meget andet end netop politiets efterretnings-tjeneste. Det mener jeg imidlertid at den bør gøre. Jeg mener, at der er en betydelig politivirksomhed, som går langt ud over det, man traditionelt taler om i forbindelse med efterretnings-tjenesten og de hemmelige kartoteker, hvor borgerne har et behov for at blive sikrede på den måde, som en parlamentarisk kontrol kunne give. Der er jo en række sager i samfundet, hvor politiet medvirker ved optagelse af rapporter, og hvor der jo er en meget svag kontrol med, at disse rapporter bliver optaget på en rimelig måde under hensyntagen til de pågældende borgere. De rapporter, der optages til fremlæggelse i en retssag, kan gøres til genstand for en kritik i forbindelse med rets-sagen, men de politirapporter, som f. eks. foreligger ved en indfødsretssag, ved sager vedrørende fremmedpolitiet eller ved militærnægtersagerne, er politirapporter, som optages helt uden, at en bredere offentlighed har nogen som helst mulighed for at sikre sig, at det foregår på en rimelig måde. Jeg tror, det er nødvendigt at få denne

almene parlamentariske kontrol med politiets virksomhed. Der ligger heri ikke nogen mistillid til den nuværende justitsminister, og der ville heller ikke have været nogen mistillid til den forhenværende, hvis han stadig havde siddet som justitsminister, men vi kan jo blive mere uheldige i fremtiden, og selv justitsministre kan vel ikke overkomme alt, kan vel ikke overkomme at følge politiets arbejde i enhver detalje. Der synes jo i hvert fald af og til at være noget, der glipper; den ulyksalige Gjedvedsag, som også andre har omtalt, viser jo enten en betydelig ondsindethed fra politiets og efterretnings-tjenestens side eller også en meget ubehagelig kluntethed og, skal vi sige en mangel på forståelse hos det underordnede personale for, hvad man kan og skal, og hvad der forventes af det. Der er brug for, virkelig brug for en kontrol på alle disse områder, således at den slags sager ikke gentager sig. Og det, der er det interessante ved Gjedvedsagen, er måske slet ikke, at den er forekommet, det interessante er, at den er kommet frem i lyset. Hvor mange af den slags situationer findes der egentlig? Det ved vi ikke noget om, det kan vi ikke vide. Vi må være glade for det, hver gang pressen fortæller om det, men hvor mange af den slags forsøg forekommer, lidt fikserer og med lidt større held, på en måde, som jo er ganske overordentlig uheldig i enhver henseende? Jeg kan i denne forbindelse trøste hr. Sigsgaard — jeg ved nu egentlig ikke, om det er en trøst for ham — med, at vi naturligvis ikke har skiftet mening med hensyn til politiets efterretnings-tjeneste og med hensyn til de hemmelige kartoteker; vi er stadig modstandere af det. Vi ville gerne indrømme — jeg tror, det var hr. K. Axel Nielsen, der sagde det — at der er en vis lovhjemmel for efterretnings-tjenesten, og der er da ganske givet folketingsbeslutninger, som peger i retning af, at man har godkendt, at dette foregik. Vi er stadig tilhængere af, at det skal ophøre, men vi mener, at den formulering, vi har valgt i vort forslag, også garanterer imod, at en eventuel ophævelse af efterretnings-tjenesten, en eventuel ophævelse af de hemmelige kartoteker kun blev en skueret, fordi man gik videre og lavede et nyt sæt kartoteker eller arbejdede på en anden måde, således at man formelt med fuld ret kunne

[Poul Dam.]

sige: dette er holdt op, men vi skal jo, som det hedder, af hensyn til at forebygge forbrydelser stadig væk samle noget materiale.

Vi mener principielt, at hele denne indstilling, at politiet skal gøre et såkaldt forebyggende arbejde, rummer en risiko for menneskers frihed, som er af ganske betydeligt omfang. Hr. Sigsgaard nævnedes ét område — der er vel også en række andre — hvor man samler en masse materiale om folk, som er, skal vi sige latente lovovertrædere, og hvem der er latente lovovertrædere, det afgør, som det er nu, alene politiet; der er ikke nogen som helst kontrol med denne virksomhed. Hele denne forebyggende virksomhed kan ofte risikere at blive et skalkeskjul for urimelige frihedsindgreb, og vi ønsker at komme af med den totalt, ikke alene med de hemmelige kartoteker, sådan som de hidtil er blevet defineret.

Der har også været rejst andre spørgsmål. Jeg skal nævne, at når man siger, at tanken om et almindeligt forbud mod oplysningsbureauers virksomhed ikke er realistisk, så er argumentet ikke nyt for mig. Jeg ved, at man siger, at af hensyn til erhvervslivet og til økonomien skal man have disse bureauer, som gør rede for folks økonomiske forhold. Nu har jeg ikke så forfærdelig megen medlidenhed med erhvervslivet; den risiko, der er i den sammenhæng, må erhvervslivet nok kunne bære. Men det er givet, at under dække af dette hensyn indsamles der urimeligt meget materiale, og det indsamles ofte på urimelig måde, også fordi vi ikke engang har fået en lovgivning om kontrol med oplysningsbureauernes arbejde. Det er dog et minimum, selv om jeg principielt stadig væk mener, at tanken om et egentligt forbud burde være realistisk. Det er muligt, verden ikke er så forstandig endnu, at det er realistisk, men det må man så konstatere.

Justitsministeren og også andre mente, at det var tvivlsomt, om man som foreslået i forslaget punkt 4 kunne indføre regler, der vedrørte de private. Ja men det er nødvendigt. Hvis man ikke indfører disse regler vedrørende de private, er en eventuel hæderlig fremgangsmåde fra det offentliges side ikke så forfærdelig meget bevendt; ganske særlig med den nuværende regering, der jo ønsker at indskrænke det offentliges

virksomhed forholdsvis, er det jo af ganske særlig betydning, at man gør noget på det private område. Vi kender det jo noget herhjemme fra, hvor der er kommet noget frem — endnu mere fra den store verden, fra Amerika, hvor man mærker, at de konformistiske tendenser fra arbejdsgiverside og arbejdslederside lægger et helt utilbørligt pres på mennesker, hvor man spørger dem om en kolossal masse uvedkommende ting i stedet for at holde sig til det, der er relevant for en ansættelse, altså spørgsmålene om kvalifikationer og tidligere erfaringer. At jeg meget vel kan se, at der ved visse betroede stillinger som kassererstillinger og lignende kan være nogen mening i at snakke lidt grundigere med en mand, er da helt klart; det vil naturligvis være relativ urealistisk og også uforsvarligt at ansætte professionelle bedragere og folk med en elendig økonomi i kassererstillinger. Så skal man i hvert fald have et løfte om, at de bruger deres evner i foretagendets tjeneste. Men det strider måske mod lov og ærbarhed at sige noget sådant.

Om punkterne 5 og 6 er der blevet sagt meget venligt, og der er blevet nævnt radio og fjernsyn. Det er klart, radio og fjernsyn har også været i forslagsstillernes tanker. Noget af det, som interesserede os, var den sag, hvor man kritiserede, at fjernsynet havde bragt nogle optagelser af en prostitueret på en sådan måde, at det afgjort var et indgreb over for hendes personlige integritet. Der var sagens skæbne jo, så vidt jeg husker, den, at fjernsynet blev erklæret for ansvarsfrit; det var fuldt tilladeligt. Det mener vi er forkert.

Vi glæder os til at komme i gang med arbejdet i udvalget, og jeg takker endnu en gang for den venlige modtagelse fra alle sider.

Justitsministeren (Thestrup): Der er her stillet nogle spørgsmål til mig, og i det omfang, jeg er i stand til det, vil jeg gerne besvare dem her, men det, som jeg ikke giver nærmere oplysning om her, regner jeg med, vi kan gå igennem i det udvalg, der bliver nedsat.

Hr. Sigsgaard spurgte mig om, hvorvidt man kunne afskaffe de hemmelige kartoteker, og om vi tænkte på at gøre det. Han spurgte også om, hvad de nuværende karto-

[Justitsministeren.]

teker og registreringen egentlig skal bruges til. Der vil jeg gerne sige, at registreringen tilsigter at modvirke de i straffelovens kapitler 12 og 13 omhandlede forbrydelser, og spørgsmålet om, hvornår man kan opføre med denne registrering, og omfanget af denne registrering må bestemmes af, i hvilken grad der er fare for de i straffelovens kapitler 12 og 13 omhandlede forbrydelser.

Hr. Sigsgaard spurgte endvidere om, hvorvidt man registrerer homoseksuelle, fordi de er homoseksuelle, eller hvorvidt man registrerer dem i anden anledning. Jeg kan sige, at mig bekendt registrerer man ikke homoseksuelle i den anledning, men naturligvis, hvis der er tale om, at nogle af dem kan komme i søgelyset på grund af straffelovens kapitler 12 og 13, så bliver de registreret som andre. Jeg skal i øvrigt undersøge dette spørgsmål og nærmere overveje det.

Hr. Poul Dam talte om den parlamentariske kontrol med politiet også uden for efterretningstjenestens virksomhed. Jeg må jo sige, at politiet er undergivet almindelig parlamentarisk kontrol, således som alle øvrige myndigheder her i landet er undergivet parlamentarisk kontrol. Der er ministerens, den parlamentarisk valgte ministers kontrol, og der er den kontrol, der ligger i, at folketinget kan rejse spørgsmål på et hvilket som helst område for politiets vedkommende.

Hr. Poul Dam talte om militærnægterne og sagde, at optagelse af rapport over militærnægterne er ikke underkastet kontrol. Der vil jeg dog mene, at det i langt de fleste tilfælde er rapporter, der fremkommer til retten, fordi der jo skal en retssag til, når militærnægterne bliver straffet for ikke at ville gøre militærtjeneste.

Hr. Poul Dam, og det var der flere andre der gjorde, talte endvidere om reglerne for privat antagelse, og hvorvidt man dér kunne forbyde at fremskaffe oplysninger om andet end det, der vedrører en ansøgers uddannelse og tidligere beskæftigelse. Jeg forstod jo, at hr. Poul Dam er enig med de øvrige talere i, at man kan ikke give en generel regel så stærkt og så skarpt, som den er udformet i forslaget. Hr. Poul Dam nævnte selv, at har en mand tidligere gjort sig skyldig i bedrageri, må man naturligvis

være berettiget til at søge oplysninger om det, hvis man vil ansætte ham i en tjeneste, hvor han har med penge at gøre. Jeg vil også sige, at efter min mening må det være berettiget, hvis en person søger en stilling som chauffør, at sikre sig, at det er en ædruelig person. Der må være en række af den slags ting. Men jeg ser meget vel, at man nogle steder — det har vi også hørt eksempler på — er gået så vidt, at det kan være et indgreb mod den sikkerhed og den frihed, som borgerne har krav på, og det er et spørgsmål, som jeg meget gerne vil være med til at overveje.

Må jeg sige til hr. Stinus, der rejste spørgsmålet om det, der skulle være sket på Gjedved seminarium, at jeg kan ikke besvare det i dag. Der er stillet mig et spørgsmål, som vil komme til behandling her på onsdag, om dette forhold. Vi er i øjeblikket i færd med at undersøge, hvad der er sket, og jeg håber at kunne give fuld besked om det på onsdag.

Poul Dam: Jeg er ganske klar over, at naturligvis er politiets virksomhed for så vidt underkastet parlamentarisk kontrol, som ministeren har det parlamentariske ansvar, også for politiets virksomhed. Når jeg mener, at der alligevel er brug for på dette område at indføre en mere vidtgående kontakt fra et direkte parlamentarisk valgt organ, så er det, fordi man jo har en stadig fornemmelse af, at det antal misbrug og det antal uheldige tilfælde, som vi får mulighed for at rejse, og som jo først og fremmest pressen giver os mulighed for at rejse, måske kun er den tiendedel af isbjerget, der ligger over vandet. Det var rart, om man kunne få en sådan sikkerhed for, at man fik det hele med, at man med trykthed kunne sige: vi har et politivæsen, som også folketinget fuldt og helt er sikker på at kunne stå inde for.

Justitsministeren (Thestrup): Jeg vil naturligvis indrømme, at det ville være rart, hvis man kunne gardere sig imod, at der på nogen som helst måde fandt misbrug sted. Jeg ville være i stor tvivl om, at det kunne lade sig gøre selv med et parlamentarisk organ af en eller anden art. Jeg tror, der ville komme til at foreligge omtrent det samme om dette organs muligheder for at

[Justitsministeren.]

undersøge de enkelte tilfælde, som der i øjeblikket foreligger både for justitsministeriets vedkommende og for pressens vedkommende.

Jeg må i øvrigt sige, at jeg tror, at en vågen og videbegærlig presse er et af de bedste kontrolmidler til at forhindre misbrug.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til statsministeren af Kai Moltke:

„Hvad er den danske regerings stilling til de fra amerikansk side over for Sverige gennemførte diplomatiske aktioner i anledning af opholdstilladelse til amerikanske soldater, der har unddraget sig deltagelse i USAs Vietnamkrig, og i anledning af de i Sverige gennemførte Vietnamtilkendegivelser?“

Forespørgeren (Kai Moltke): Det spørgsmål jeg har rejst her i salen om den danske regerings stilling til en vis amerikansk aktivitet i anledning af Sveriges holdning til Vietnamkonflikten, er et problem, som det måske kunne være nyttigt at få afklaret, fordi USAs tilbagekaldelse af sin diplomatiske repræsentant jo understreger, hvor vidt Vietnamkrigen og dens følger har nærmet sig os fra Østasien, og hvorledes dens problematik i stadig højere grad er kommet til

at berøre den nordlige del af verden, som vi tilhører.

Nu er Amerikas optræden over for Sverige jo efter den svenske presses fremstilling så at sige faldet i flere afsnit. Man har holdt sig til visse diplomatiske henvendelser, som jo trådte tydeligt frem allerede på det tidspunkt, da Sverige gav adgang for Vietnamtribunalet uden i og for sig at solidarisere sig med det, men ud fra det nordiske princip, at der måtte være fri ret til meningsytring og oplysningsarbejde, uden at det pågældende land af den grund kunne bebrejdes noget.

Når man nu er nået dertil, at USA efter de sidste begivenheder i Stockholm midlertidigt eller for længere tid har tilbagekaldt sin ambassadør i Stockholm, er det jo ganske tydeligt, at der heri ligger en misgæststilkendegivelse, noget i retning af en pression. Jeg skal ikke sinke tiden her med at henvise til hele den polemik, som har fundet sted i den svenske presse. Jeg skal heller ikke her gentage de erklæringer, som er afgivet af minister Palme og statsminister Erlander, som jo tydeligt har markeret Sveriges selvstændige holdning og dets vilje til selv at være bestemmende om, hvad der foregår på svensk territorium.

I midtpunktet for diskussionen har jo dels stået nogle særdeles klare ytringer fra minister Palme, dels den kendsgerning, at samme minister oven i købet sammen med en minister fra Hanoi har deltaget i en af de mange Vietnamdemonstrationer, som har fundet sted i Sverige.

Nu kan praksis selvfølgelig være forskellig. Jeg mindes en samtale, jeg havde med en meningsfælle og kollega fra det engelske arbejderpartis venstrefløj. Han gav af Englands nuværende statsminister Wilson den karakteristik, at der dog var sket en vis ændring i hans holdning til sådanne demonstrationer som atommarchen. Mens hans forgænger altid havde holdt sig fjernt og på afstand af sådanne demonstrationer, havde man dog observeret den tilnærmelse til meningsytring i sådanne spørgsmål, at Mr.